

Nit de Sant Joan

Dates de celebració

La vigília de la festivitat de Sant Joan, el 24 de juny

Diada: 23 de juny

La revetlla de Sant Joan és una festa que es fa arreu del país amb formes molt diferents. A Barcelona és una celebració popular que cadascú viu a la seva manera, amb trobades veïnals, familiars o d'amistats per a sopar, fer música i encendre fogueres.

El 23 de juny a la tarda la Flama del Canigó arriba a la plaça de Sant Jaume, on és rebuda per les autoritats municipals, l'Àliga de la Ciutat i els Gegants de la Ciutat, mentre sona la cançó «Muntanyes del Canigó». Tot seguit, els representants de cada barri agafen el foc que encendrà les fogueres de tota la ciutat.

Amb l'encesa de les fogueres comencen les revetlles a les places i carrers dels barris barcelonins i, paral·lelament, els sopars populars, espectacles pirotècnics, balls i molta gresca fins a la matinada.

Motiu

La nit del 23 de juny, revetlla de Sant Joan, és una nit màgica en què se celebra el solstici d'estiu, amb dos dies de retard. És una celebració que l'Església Catòlica fa coincidir amb la data de naixement de sant Joan Baptista i que ha esdevingut una festa amb elements i costums molt marcats i simbòlics: el foc purificador, els banys de mitjanit, les herbes de sant Joan, les cançons, el ball o els guariments i més rituals màgics.

Orígens

L'origen de la celebració de la Nit de Sant Joan és pagà i forma part del grup de festes solsticials, com Nadal. Amb una tradició que es remunta a molt abans de la implantació del cristianisme, és un culte al sol, a l'allargament del dia, pel solstici d'estiu.

La festa de la Nit de Sant Joan a la ciutat de Barcelona és molt antiga, sobretot amb la presència central de les fogueres, perquè és creença comuna que les flames allunyen i espanten els mals esperits que campen durant aquesta nit. De fet, al segle XVIII ja es van dictar lleis que pretenien posar fre als focs d'artifici i a les fogueres dins la ciutat, cosa que fa suposar que aleshores la tradició ja era molt assentada. Però la festa s'ha mantingut fins avui a desgrat de les prohibicions i les restriccions durant el segle XX.

Coca de Sant Joan

La coca de Sant Joan és una de les més populars a casa nostra i pot ser de classes diferents: confitada amb massapà, crema o nata i ornada amb pinyons, llardons o fruita confitada. És la menja tradicional de la Nit de Sant Joan, quan es reparteix a les revetlles juntament amb vins dolços o rancis; avui, però, aquestes begudes han anat deixant pas al cava.

La coca de Sant Joan es deriva del tortell amb ous que es menjava antigament: un dolç de forma rodona, que era una reminiscència clara del culte al sol. Segons el cuiner Ignasi Domènech, ha de ser el doble de llarga que d'ampla.

Alguns esdeveniments més importants

- **La Flama del Canigó**

La Flama del Canigó és el foc amb el que s'encenen bona part de les fogueres de la nit de Sant Joan d'arreu del país. La flama és tot l'any a la cuina del Museu de la Casa Pairal o Castellet de Perpinyà. Cada any el 22 de juny el foc surt del Castellet per encendre una foguera que es fa al cim de la muntanya del Canigó i des d'allà repartir-lo per totes les terres catalanes.

La idea va néixer a la Catalunya Nord, l'any 1955, de la mà de Francesc Pujades, un vilatà d'Artés de Tec (el Vallespir) que inspirat pel poema de Verdaguer "Canigó" va tenir la iniciativa d'encendre el primer foc des del cim del Canigó (2.784 metres). El costum encendre les fogueres de Sant Joan amb la flama del foc que s'encenia al Canigó es va popularitzar molt a la Catalunya Nord, gràcies a Tradicions i Costums i el Cercle de Joves de Perpinyà, dues entitats que promocionaren la celebració. L'any 1966 la iniciativa va travessar, clandestinament, la frontera entre l'estat francès i l'espanyol i va començar a estendre's pel Principat. Des d'aleshores s'ha anat estenent a tots els territoris del país fins al punt que avui sób poques les ciutats i barris que no encenen la seva foguera amb la Flama del Canigó.

Un ritus d'unió comunitària

Perquè aquest ritus sigui possible, el cap de setmana abans de Sant Joan centenars de persones vingudes d'arreu del país es troben al Refugi de Cortalets, al peu del Canigó. Arriben dissabte a la nit i acampen amb tendes pels volts del refugi. L'endemà diumenge al matí acompliran el primer ritual de la Flama de Sant Joan: pujar al cim del Canigó i deixar-hi els petits feixos de llenya que cadascú ha portat de la seva ciutat, vila, poble, barri o hort. Les teies, branques, torxes o branques estan lligats amb una cinta que porta el nom del poble d'on provenen i alguns duen dibuixos fets per nens i escrits dedicats a la festa. Tots els feixos de llenya es deixen apilats sobre la creu que hi ha al cim d'aquesta muntanya fins el dia 22 de juny.

Aquell dia tres joves excursionistes de l'entitat organitzadora de la jornada, el Cercle de Joves de Perpinyà, agafen el foc que hi ha encès al Castellet de Perpinyà, el posen dins una urna que conté una flama i pugen fins al cim del Canigó acompanyats per diverses persones, on passaran tota la nit vetllant perquè la flama no s'apagui. A mitjanit, les dotze hores i un minut del dia 23 els primers grups surten de dalt el cim i comencen a baixar per distribuir la Flama. Durant tot el matí del dia 23 de juny centenars de persones vingudes de diferents llocs pugen al Canigó per agafar el foc que portaran als seus respectius pobles i amb el qual s'encendrà la foguera.

La Flama es reparteix pels pobles mitjançant una llarga cadena de relleus, que van distribuint el foc amb tots els mitjans possible -a peu, amb bicicleta, amb cotxe i fins i tot a cavall- i és rebuda a cada vila per les autoritats locals. Es calcula que amb la Flama del Canigó s'encenen unes 30.000 fogueres.

- **Falles Sant Joan d'Isil**

L'origen de les falles és del tot desconegut.

Els habitants d'Isil no saben concretar ni una data ni un perquè, ho resolen explicant que s'ha fet tota la vida. I certament ni els experts saben marcar un inici concret.

El costum d'encendre foc per Sant Joan perviu a Isil com a arreu dels Països Catalans. La celebració del solstici d'estiu té des de temps prehistòrics una complexitat ritual que avui en dia desconeixem. Les teories són moltes i diverses. Folkloristes, etnòlegs i antropòlegs han estudiat una de les explicacions més convincents on es relaciona la festa del foc amb la teoria pagana dels "fasts" i els "nefasts". Amb els períodes de l'any que tenen un caràcter excepcional i sagrat on el foc, les herbes o les aigües adquirien una importància especial. Un d'aquests períodes és la nit de Sant Joan perquè coincideix amb el solstici d'estiu, el dia més llarg de l'any.

Les Falles és una festa que se celebra a Isil (Pallars Sobirà) durant la nit de Sant Joan. Va ser declarada Festa Patrimonial d'Interès Nacional el juny de 2010, i al desembre de 2015, juntament amb 63 pobles pirinencs de Catalunya, Aragó, França i Andorra, les Falles d'Isil van ser declarades **Patrimoni Immaterial de la Humanitat** per la **UNESCO**. És una cerimònia d'origen ancestral que es porta celebrant ininterrompudament coincidint amb el solstici d'estiu. És una festa de culte al foc en la que es baixen per la muntanya troncs encesos fins al centre del poble. Per a la gent d'Isil, la nit del 23 de juny és sens dubte la més important de l'any i atrau fins al poble milers de visitants que s'acosten per viure l'espectacularitat i la màgia de les Falles.

- **El correfoc**

El correfoc és un espectacle en el qual es combina la pirotècnia, el teatre i la música de percussió. És un espectacle de carrer itinerant en què gran part del públic hi participa molt i passa a ser la víctima dels diables.

El més important del correfoc és l'ambient infernal creat amb els diferents tipus de pirotècnia, foc real i tot un seguit de bèsties diabòliques acompanyats per la música de la banda, que fa ballar diables i espectadors sota les flames.